

Т.В. Майорова,

д.е.н., професор, завідувач кафедри інвестиційної діяльності,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»,

С.В. Урванцева,

к.е.н., старший викладач кафедри інвестиційної діяльності,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ В УКРАЇНІ

Інвестиційна діяльність в усіх її формах супроводжується ризиком, ступінь якого посилюється з мінливою ситуацією на внутрішньому та зовнішньому ринках капіталу. Неприятлива макроекономічна ситуація в Україні, зумовлена впливом геополітичної та економічної криз останніх років, анексія Криму та військові дії на сході країни спричинили зниження інвестиційної активності.

Водночас соціально-економічний розвиток України неможливий без достатнього фінансування інвестиційних проектів, насамперед у модернізацію виробництва високотехнологічних та конкурентних товарів з високою доданою вартістю, та нарощування їх експорту, а також запровадження інноваційних і енергоощадних технологій. Отже, виникає потреба у пошуку найбільш дієвих інструментів страхування ризиків інвестиційних проектів.

Інвестиційний проект – це комплекс робіт, послуг, операцій, які тісно взаємопов'язані між собою і здійснюються за рахунок коштів інвесторів та кредиторів. Тому страхування інвестиційних проектів необхідне для гарантії отримання прибутку інвесторами та повернення боргових коштів кредиторам.

Основними причинами, які стримують розвиток страхування ризиків інвестиційних проектів є наступні:

– відсутність досвіду страхування інвестиційних ризиків вітчизняними страховими компаніями;

– основним джерелом фінансування інвестиційних проектів в Україні є власні кошти суб'єктів господарювання та кошти державного та місцевого бюджетів, що своєю чергою, не потребує страхування;

– через брак коштів інвестори часто відмовляються страхувати свої проекти;

– у сучасних кризових умовах страхові компанії не можуть гарантувати своєчасну сплату страхових платежів, бо упродовж довготермінового строку реалізації проекту існує ризик зниження фінансової стійкості таких компаній;

– страхові компанії відмовляються страхувати інвестиційні проекти, бо не можуть вирахувати розмір власного ризику, що у свою чергу, відштовхує інвесторів;

– страхова компанія, яка бере на себе багато ризиків, повинна мати чітку уяву про дійсну і майбутню вартість об'єктів страхування. Але не маючи досвіду роботи щодо визначення майбутньої вартості інвестиційних проектів, вона змушена страхувати лише ті операції, які носять короткотерміновий характер і не відносяться до інвестиційних.

Зазначене дозволяє зробити висновок про те, що практично всі інвестиційні проекти в Україні не застраховані через недостатньо розвинуту сферу таких страхових послуг.

Ми вбачаємо, що основним методом страхування інвестиційних проектів повинно бути страхування їх не цілком, а за елементами. Це дає інвестору:

по-перше, економію коштів, так як інвестор буде страхувати лише окремі операції, а не весь проект, залежно від їх ризикованості;

по-друге, якщо інвестиційний проект розрахований на рік і більше, то страхування за елементами змусить інвестора постійно контролювати інвестиційний процес і страхувати ті ризики, які не були враховані на стадії проектування проекту;

по-третє, при страхування за елементами інвестор може скористатися послугами декількох страхових компаній, які спеціалізуються або мають певний досвід з окремих видів страхування;

по-четверте, при страхуванні інвестиційного проекту за елементами існує реальна можливість одержати свої кошти назад за договорами страхування, так як більш детально розглядаються причини настання страхового випадку. Якщо ж проект застрахований цілком, то багато ризиків не враховуються, і це дає право страховій компанії не відшкодовувати збитки інвестору.

Таким чином, страхування інвестиційних проектів – це дуже складний процес, який потребує професійної майстерності від страхувальників. Наприклад, при страхуванні інвестиційних проектів іноземні страхові компанії майже завжди користуються послугами професійних оцінщиків і сюрверів, які крім розрахунку вартості визначають: чи добре об'єкт захищений від різних ризиків та чи варто брати його до страхування; від яких ризиків його можна застрахувати і який ризик буде мати страхова компанія при страхуванні даного проекту.

Тому для розвитку страхового бізнесу в Україні, перш за все, необхідно підвищити інтелектуальний рівень страхових компаній. При страхуванні великих інвестиційних проектів необхідно залучати закордонних експертів та спеціалістів. У свою чергу, держава повинна стимулювати діяльність страхових компаній в інвестиційній сфері шляхом надання різних пільг, а інвестори повинні залучати страхові компанії не тільки для страхування інвестиційних ризиків, але й для безпосередньої участі їх у реалізації інвестиційних проектів як партнерів з фінансування та управління проектами.

Важливим є застосування механізму перестрахування, яке зможе забезпечити збалансованість страхових портфелів компаній, створення біржі ризиків тощо.

Необхідна також інтернаціоналізація перестрахувальників у формі створення спільних із закордонними партнерами страхових компаній з метою розміщення ризиків у максимального числа страхувальників. Це може стати гарантією залучення іноземного капіталу, адже страхова незахищеність інвестиційних проектів часто є перешкодою для іноземних інвестицій.